

Försvarsdepartementet

Yttrande över - Förbättrat skydd för totalförsvaret (SOU 2019:34)

Linköpings kommun har fått möjligheten att yttra sig över slutbetänkandet *Förbättrat skydd för totalförsvaret* (SOU 2019:34).

Linköpings kommun motsätter sig de delar av förslaget som berör ändring av plan- och bygglagen. Vad gäller delarna i förslaget som avser reglering av kostnader/kompensation anser Linköpings kommun att de behöver förtydligas ytterligare. I övrigt så värdesätter Linköpings kommun ambitionen om att förbättra förutsättningarna för ett robust samhälle samt kunna bibehålla de samhällsfunktioner och fysiska strukturer som är viktiga för att ha ett fungerande totalförsvaret.

Syftet är att ge ett förbättrat skydd för totalförsvaret genom att:

- Ett statligt kontrollsystem införs med möjlighet för staten att granska och ytterst villkora eller förbjuda överlåtelser och upplåtelser av utpekad egendom som är av väsentligt intresse för totalförsvaret. Det gäller hamnar, flygplatser och fastigheter i områden med geografiska förhållanden av väsentlig betydelse för det militära försvaret. Det införs också ett krav på att fysiskt skyddade anläggningar som inrättats för behov inom civilt försvar endast får avvecklas, överlåtas eller upplåtas av en kommun eller ett landsting efter medgivande från staten.
- Det införs en generell uttrycklig skyldighet i lag för kommuner och landsting att beakta totalförsvarets krav i sin verksamhet.
- Staten genom länsstyrelsen ges en utökad möjlighet att tillvarata totalförsvarets intressen i den fysiska planeringsprocessen.

Linköpings kommun har en stor förståelse för att det är viktigt att ha ett fungerande totalförsvaret och värdesätter ambitionen om att förbättra förutsättningarna för ett robust samhälle samt kunna bibehålla de samhällsfunktioner och fysiska strukturer som är viktiga vid händelse av krig eller extra ordinära händelser.

Linköpings kommun reserverar sig avseende regleringen av kostnader och kompensationer som behöver förtydligas ytterligare.

Linköpings kommun har även synpunkter på slutbetänkandet främst på att förslaget ger förändringar i plan- och bygglagen (2010:900) (PBL) som ger länsstyrelsens en utökad möjlighet att bevaka så att totalförsvarets intressen tillgodoses i den kommunala fysiska planeringen. Detta föreslås ske genom att den tredje punkten i 3 kap. 10 § PBL kompletteras så att länsstyrelsen inte bara ska verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses utan även verka för att totalförsvarets intressen inte motverkas. Vidare föreslås att länsstyrelsen ska kunna överpröva ett kommunalt beslut om detaljplan eller områdesbestämmelser även i de fall där totalförsvarets intressen påtagligt motverkas på något annat sätt än genom att ett riksintresse inte tillgodoses. Detta genom att 11 kap. 10 § plan- och bygglagen kompletteras med en punkt så att länsstyrelsen även kan överpröva ett kommunalt beslut att anta, upphäva eller ändra en detaljplan eller områdesbestämmelser om beslutet kan innebära att totalförsvarets intresse påtagligt motverkas på annat sätt än vad som avses i första punkten.

Linköpings kommun motsätter sig dessa förslag till ändring av plan- och bygglagen.

Linköpings kommun anser att förslaget på förändringar i PBL förringar kommunens befintliga förmåga att, genom den fysiska planeringen, göra lämpliga avvägningar för en robust och långsiktig markanvändning genom sin förvaltning av planmonopolet. Förslaget påverkar kommunens förmåga att bedriva sitt kommunala självstyre avseenden den långsiktiga strukturella utvecklingen av staden på ett förutsägbart sätt.

Vidare anser Linköpings kommun att totalförsvaret, inklusive de anläggningar som eventuellt behövs för ett civilt skydd, redan idag har ett formellt skydd genom 3 kap 8§ miljöbalken. Kommitténs förslag innebär ett dubbelskydd som inte är lämpligt. Linköpings kommun har dock förståelsen för att frågorna om totalförsvarets och det civila försvarets behov i samhället kan behöva medvetandegöras för att skapa en förståelse för de avvägningar som görs inom den strategiska kommunala fysiska planeringen. Linköpings kommun föreslår att denna ökade kunskap nås på andra sätt än genom föreslagen lagförändring i PBL. Det är Linköpings kommuns bedömning att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Försvarsmakten tillsammans måste jobba aktivt för en ökad medvetandegrad om totalförsvaret och de anläggningar som krävs för ett ökat civilt försvar. Detta genom ett ökat samarbete mellan förslagsvis länsstyrelser, kommuner, MSB, Försvarsmakten samt övriga myndigheter som på något sätt berörs.

Linköpings kommun anser att slutbetänkandet saknar viktiga beskrivningar kring förslagets konsekvenser vilket innebär att betänkandet inte är tillräckligt tydligt för att bedöma de eventuella konsekvenser lagändringarna får i det praktiska arbetet för kommunerna.

I slutbetänkandet anges att konsekvenserna av föreslagna ändringar i PBL, i de fall en detaljplan eller områdesbestämmelser överprövas för att påtagligt motverkar totalförsvarets intresse, får anses vara godtagbar och proportionerlig. Linköpings kommun bedömer att konsekvensbeskrivningen behöver vara mer utförlig även vad gäller inskränkningen i det kommunala självstyret samt de inskränkningar som förslaget innebär för den kommunala fysiska planeringen.

I lagförslaget anges att länsstyrelsen ska bevaka, inte bara riksintressen, utan även så att totalförsvarets intressen inte motverkas i den kommunala planeringen, i såväl översiktsplaner som detaljplaner. Linköpings kommun menar att detta ställer höga krav på att MSB och Forsvarsmakten kan leverera det stöd, material och underlag som är relevant till länsstyrelserna, så att det finns planeringsunderlag som kommunerna kan förhålla sig till när avvägningar ska göras. Detta ställer höga krav på myndigheten, att planeringsunderlaget kan hålla den nivån och innehållsmässiga kvalitet, så att materialet blir direkt användbart. Detta för att kommunen ska kunna göra transparenta bedömningar om markens lämplighet och göra trovärdiga avvägningar mot andra intressen i den kommunala planeringen. Linköpings kommun ser en risk med de beskrivningar av områden och dess värden för områden av intresse för Forsvarsmakten, men som inte pekats ut som riksintresse. Dessa beskrivningar skapar ofta osäkerheter kring förutsägbarheten då de kan upplevas som generella och otydliga, då Forsvarsmakten inte alltid kan, eller har möjlighet att, tydligt uttala vad som är av intresse inom området. Linköpings kommun bedömer att det föreligger en risk för att kommunen mister sin övergripande möjlighet att avväga olika värden och intressen för att samtliga värden för totalförsvarets räkning ska väga tyngst. Kommunens möjlighet till att göra avvägningar mellan intressen minskar därmed. Det formella ansvaret för den långsiktiga planeringen ligger hos kommunen, som fortsatt bör ha befogenheten att göra bedömningar av vilka prioriteringar som ska ske.

Kommitténs förslag beskriver att anläggningar av vikt för totalförsvaret inte påtagligt får motverkas. Vad detta innebär beskrivs eller preciseras inte närmare i kommitténs förslag och det är därför svårt för kommunen att förutspå och ta ställning till de eventuella konsekvenserna. För att en anläggning eller verksamhet ska tänkas påtagligt motverkas, bygger det på att anläggningen verkligen är av betydande intresse. Även här saknas definition och beskrivning av konsekvenser. Linköpings kommun har förståelse för att begrepp är svåra att definiera och att det måste ses i fall till fall. Linköpings kommun anser att detta dock medför en osäkerhet i planeringen och i förlängningen en risk för att definitioner först kommer ges genom rättsfall och praxis från dessa.

Slutbetänkandet berör inte hur befintliga översiktsplaner och pågående detaljplaner kan komma att beröras vid ett eventuellt införande av lagförändringarna. Övergångsbestämmelser saknas i kommitténs förslag. Linköpings kommun anser att detta behöver förtydligas.

Genomförs förslaget enligt slutbetänkandet kan kommuner komma att behöva göra en tidig avstämning med länsstyrelsen inför exempelvis både planbesked och start av detaljplaner, för att minska risken för att sedan avbryta arbetet med detaljplanen på grund av påverkan på intressen för totalförsvaret. Detta kan medföra en ökad arbetsbelastning på länsstyrelserna, en minskad flexibilitet i planeringen och förlängda tidplaner.

Linköpings kommun anser inte att länsstyrelsen ska ges ökade befogenheter att kunna upphäva kommunalt beslut om att anta en detaljplan som innebär att

totalförsvarets intressen motverkas. Linköpings kommun anser att detta leder till en osäkerhet i den kommunala planeringen, som kan få effekter på tidplaner, kostnader för planarbete och i förlängningen påverka antalet bostäder som kan uppföras.

Sammanfattningsvis anser Linköpings kommun att förändringarna i plan- och bygglagen skapar en stor osäkerhet för kommunen i sin lagliga rätt att ansvara för vårt planmonopol och tydligheten i den strategiska kommunala planeringen. Förutsägbarheten i planeringen minskar i att säkerställa den långsiktiga markanvändningen och utvecklingen i kommunen.

För Linköpings kommun

Niklas Borg
Kommunstyrelsens ordförande